

s a becsületesen teljesített munkásság önértékével megegyeztethetőnek a napi sajtóban megjelent igaztalan támadásokra való reflexiót, akként nem ment a nyilvánosság elé a miniszter bizalmi szavazatával, hanem azt örvendő vevén tudomásul, irattárába helyezte. Az ülés további tárgyát tankönyvbírálatok tették.

A február 14-iki szakosztályi ülés ismét a biztosi jelentésekkel s egyik hazai kézügyességi iskola jelentésének tüzetes megvitatásával foglalkozott.

Febr. 28-án elnökségi ülést tartott a tanács, melyen a Fekésházy díjért pályázó művek értékét vizsgálta a nagy számmal összegyűlt s adminisztratív intézkedést igénylő ügyek rendezésén kívül.

Márczius 3-án szakosztályi ülés volt, melyen tárgyalásra került az az új szabályzat-tervezet, mely a francia nyelvnek mint gymnasiumi rendkívüli tárgynak tanítására vonatkozó képesítést fogja körvonalozni. Ezt követte a terjedelmes előadói jelentés a középiskolák mult tanévi zárjelentéseiről, mely tartalmaz képét tünteti fel középiskoláink mult tanévi állapotainak. Utolsó tárggyul néhány tankönyvbírálat következett. Mivel közeledik az idő, midőn az intézetek összeállítják a jövő tanévben használandó tankönyvek jegyzékét, s nehogy az elintézését várók számba ne vétethessenek, a tanács iparkodik e hó végeig a beérkezett művek átvizsgálását teljesíteni.

F.

VEGYESEK.

— A középiskolai énektanításról figyelemre méltó kis czikket közöl dr. F. Wrsal a Zeitschrift für das Realschulwesen f. é. II. füzetében. Méltán panaszkodik, hogy míg minden más iskolai tárgyra nézve jeles tan- és segédkönyvek állanak rendelkezésünkre, az énektanításban a tanító teljesen magára van hagyva. Nincs megállapítva a cél, sem a módszer. Az énektanítást zenei alapon — a zenei formák megismertetésével — kívánja intéztetni. — E dolog nálunk is teljesen határozatlan és bizonytalan. Az énektanításnak az alsó osztályokban kötelezővé tétele kétséggkívül meg fogja hozni gyümölcseit abban a tekintetben is, hogy taneszközök dolgában is jobban fogunk állani.

— A német tanárképzésről tanulmányi útjában szerzett tapasztalatait adja elő dr. J. Loos a Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien f. é. januáriusi füzetében. Sorban ismerteti I. az egyetemi semináriumokat (a jenait, lipceit, heidelbergit), II. a középiskolákkal kapcsolatos semináriumokat (a berlini pädagogiai semináriumot, a stettinit);

továbbá az újabb intézkedés következő megnyílt gymnasiumi semináriumokat, nevezetesen a berlini, königstadti reálgymnasium, a berlini Wilhelms-gymnasium, a stettini, bonni, kölni gymnasiumok mellett fennállókat). A terjedelmes ismertetés átnyulik a februáriusi füzetre is.

— **«A kiseddóvás és nevelés módszertani kézikönyvé»**-t írja meg és teszi közzé *Dömötör Géza*, az orsz. óvóképző-intézet igazgatója az általa szerkesztett *Kiseddónevelés* című havi közlönyben. Az első közlemény a f. é. III. füzetben jelent meg s a kiseddóvás fogalmát és szükségességét fejtegeti. Igén örülünk, hogy e hézagpótló kézikönyv megírására ilyen hivatott férfi vállalkozott. — Ugyancsak az említett füzet közül mutatványt *Dömötör Gézának* és *Kozma Dénesnek* sajtó alatt levő *«Az alakitó foglalkozások vezérfonala»* című művéből.

— **Les réformes de l'instruction publique en Hongrie.** Ily címen 23 lapra terjedő ismertetést közöl a *Revue internationale de l'enseignement supérieur* f. é. első száma S. F. Sz. B. tollából. Sorra ismerteti a kiseddónevelés reformját, az óvóképzők tantervének változásával, a tanítói állás ügyében tett mozgalmakat, a görög nyelv fakultatívva tételét, a női kereskedelmi és a keleti kereskedelmi tanfolyamot. Általában igen rokonszenvesen ír tanügyünkről.

— **A tanítóképző-intézeti tanárok képzése.** E kérdésben, melyet Társaságunk több oldalról megvitatott, a *Magyar Tanítóképző* f. é. februári számában is találunk fejtegetést *Felméri Lajos* tagtársunktól. Ő a Pædagogiumot tartja legalkalmasabbnak a tanárok képzésére megfelelő átalakítással. A részletekre nézve konkrét javaslatai a következők:

1. A Pædagogiumban két évi tanítóképző-intézeti tanári tanfolyam állíttassék a polgári isk. tanítóképzővel közös tanári testülettel.

2. A tanári tanfolyamra teljes ellátással és ösztöndíjjal a polgári iskolai tanítóképző kiválóbb növendékei veendők fel.

3. A tanári tanfolyam szakcsoportjai az elemi képzők tantervének figyelembevételével állítandók össze.

4. A tanári tanfolyam hallgatói közös philosophiai előadásokat hallgassanak s az egyes szaktudományok előadása és gyakorlati kezelése egyetemi színvonalom álljon.

5. A tanfolyam végeztével az egyetemi zeneakadémiai és rajz-tanárképzői tanárok s az intézet szaktanáraiból összeállított országos bizottság előtt tanárképesítő vizsgálatok tartandók s tanári oklevelek adandók ki.

6. A vizsgálatra csak okleveles polgári iskolai tanítók bocsáthatók.
 7. Mind az elméleti, mind a gyakorlati tantárgyak tanárai először helyettes tanári czímmel, három év múlva rendes tanárokká nevezteszenek ki.

8. A zene- és rajztanárjelöltek köteleztessenek szaktárgyukon kívül a tornászatból vagy kézügyességből is képesítést szerezni.

9. A segédtanári intézmény, mint ilyen megszüntetendő s a képzők internátusaiban irodai szolgálatra s felügyeletre végzett növendékek alkalmaztassanak.

10. A tanárjelöltek gyakorló-iskolájául azon elemi tanítóképző szolgáljon, mely a Pædagogium keretében külön tanári testület vezetése alatt szerveztessék.

11. A tanárjelöltek ismerkedjenek meg az intézeti adminisztratív foglalkozásokkal.

12. A Pædagogium az összes népoktatási intézetek tanítóinak, tanárainak képző-intézetévé fejlesztessék s akadémiai rangra emelendő.

13. A gyakorló-iskolai tanítók az elemi iskolai oklevél, kiváló irodalmi és gyakorlati működés alapján alkalmaztassanak.

— Kimutatás a pest-pilis-solt-kiskun-vármegyei tankerület népoktatási állapotáról az 1891—92. tanévről. A pestmegyei tanfelügyelő idevágó jelentéséből átveszszük a következő adatokat:

I. A tankötelesekről.

A) Kor szerint:

6—12 éves fiu	---	---	---	---	---	49,617
6—12 " leány	---	---	---	---	---	46,980
összesen:	---	---	---	---	---	96,597
13—14 " fiu	---	---	---	---	---	17,135
13—14 " leány	---	---	---	---	---	14,855
összesen:	---	---	---	---	---	31,990
Főösszeg:	---	---	---	---	---	128,587

B) Vallás szerint:

Római katolikus	---	---	---	---	---	84,944
Görög "	---	---	---	---	---	13
Görög keleti	---	---	---	---	---	482
Helvét hitvallás	---	---	---	---	---	28,957
Ágostai "	---	---	---	---	---	9,248
Unitárius	---	---	---	---	---	15
Izraelita	---	---	---	---	---	4,928
összesen:	---	---	---	---	---	128,587

C) Nyelv szerint:

Magyar	105,944
Német	16,519
Rómán	69
Tót	4,424
Szerb	439
Horvát	1,892
összesen:	128,487

II. A tényleg iskolába járókról.

A) Az elemi iskolába járt:

Fiu	43,105
Leány	40,973
összesen:	84,078

B) Az ismétlő iskolába járt:

Fiu	11,195
Leány	10,972
összesen:	22,167

C) Az iparos tanonciskolába járt:

Fiu	1771
-----	------

D) Az alsófoku kereskedelmi iskolába járt:

Fiu	13
-----	----

Ez utóbbi három iskolába: 24,074

E) A felső nép- és polgári iskolába járt:

A felső népiskolába: fiu	73
A polgári " "	276
A felső népiskolába: leány	128
A polgári " "	517
összesen:	1048

F) A középiskolába járt: fiu 1781.

Iskolába járt tehát összesen: 110,981.

A 110,981 iskolába járó között volt:

A) Vallás szerint:

Római katolikus	71,229
Görög " "	8
Görög keleti	458
Helvét hitvallás	26,244
Ágostai " "	8,380
Unitárius	15
Izraelita	4,647
összesen:	110,981

B) Anyanyelv szerint:

Magyar	89,179
Német	15,881
Román	69
Tót	4,266
Szerb	422
Horvát	1,164
együttesen:	110,981

III Iskolába nem járt.

Fiu	8,415
Leány	9,191
összesen:	17,606.

Jegyzet. Az iskolába nem járó 17,606 gyermek között 6501 oly tanköteles gyermek van a kik — mint pusztai lakosok gyermekei — minden iskolától távolabb laknak egy fél mértföldnél (4 kilométernél) és így ők egyáltalában nem számíthatók azon szülők gyermekei közé, a kikkel szemben az iskolába járás elhanyagolása megállapítható; ha már most e számot levonjuk az iskolába nem járók 17,606-ot tevő számából, 11,105 lesz az oly gyermekek száma. a kikre nézve az iskolába járás hanyagsága határozottan kimondható.

IV. Az iskolázás egyéb viszonyairól.

Legalább 8 hónapig feljárt	80,428
8 hónapnál kevesebb ideig járt	30,553
összesen:	110,981
Tankönyvvél birt	107,251
Tankönyvvél nem birt	3,730
összesen:	110,981

Elkövetett fél napi igazolatlan mulasztás volt összesen: 384,226, ebből fölmentetett 337,406 eset, abból büntetett pénzbírsággal 46,820 eset. A pénzbírságpénzeket illetve, befolyt: 2702 forint 50 kr. 12 éves tanuló tudott írni és olvasni: 12,615.

V. Az iskolákról.

Iskola volt, jelleg szerint 1891—92-ben: állami 62, községi 95, római katolikus 272, görög keleti 7, helv. hitv. ref. 86, ágostai hitv. ev. 42, izraelita 36, magán 12, egyesületi 3. Összesen: 615.

Ezek között pusztai iskola van 119.

Ezenkívül van 15 ipariskola, 5 alsófoku kereskedelmi iskola.

Jegyzet. Az egészségtan taníttatott 327 iskolában.

A házi ipar " 42 "

Uj iskola szervezetetett: 1. Állami. Örkény: Csurgay major 1. — 2. Községi. Kiskunfélegyháza: Jakabszállás pusztája 1, Kiskunfélegyháza, Póka pusztája 2; Kiskunhalas, Bodoglár pusztája 1; Szabadszállás, Jakabszállás pusztája 1. — 3. Római katolikus: Bática, Oroszi pusztája 1; Kalocsa: Újváros 1; Kalocsa: Csorna 1; Kiskunfélegyháza: Mindszent pusztája 1; Kiskun-Majsa: Alsótanya 1; Szeremle 1; T.-Szele: Halesz pusztája 1; Tázlár 1; Rákospalota 1. — 4. Helvét hitv. Szent-Endre 1; T.-Szele: Halesz pusztája 1. — 5. Ágostai ev. Aszód polg. leány 1; Páhi 1. 6. Izraelita. Czinkota 1. Összesen: 20.

VI. A tanítókrol.

A tanítók száma	Képesített	Nem képesített	Rendes	Segéd	Férfi	Nő	
Állami iskolákban	139	138	1	124	15	51	88
Községi „	171	163	8	152	19	134	37
Római kath. „	522	486	36	470	52	440	82
Gör. keleti „	7	6	1	7	—	7	—
Helv. hitv. „	176	158	18	145	31	167	9
Ágost. „	76	67	9	60	16	70	6
Izraelita „	56	55	1	56	—	50	6
Egyesületi „	9	9	—	8	1	5	4
Magán „	36	35	1	27	9	26	10
Összesen :	1192	1178	75	1049	143	950	242

Jegyzet. Tanító volt az 1889/90. évben --- 1118

az 1891/92. „ --- 1192

szaporodás az 1890/91. és 1891/92. évben : 74 tanító.

VII. Óvódák.

1. Állami	14
2. Államilag segélyezett	1
3. Községi	10
4. Római katolikus	8
5. Egyesületi	11
6. Államilag segélyezett magán	2
7. Magán	4

összesen : 50

ez óvódákban alkalmazva van : 60 óvónő, s neveltetett bennök 2230 fiú, 2549 leány, összesen : 4779 gyermek.

— A néptanítók Eötvös-alapja. A mit törvény és egyes iskolai hatóságok megtagadnak a néptanítóktól, pótolni igyekeznek azt maguk a néptanítók, az önsegélyezés gyakorlása által ; segítségökre van a művelt társadalom is.

Az «Eötvös-alap országos tanítói egyesület», melyet Péterfy Sándor ezelőtt 18 évvel kezdeményezett, s melyet a néptanítók java-sava lelkesen felkarolt s töle telhetőleg támogat, fennállása óta 470 tanítói család gondjait enyhítette, 33,875 frtot adván részint ösztöndíjak, részint segélyek alakjában a hozzá folyamodóknak. Ily módon 199 róm. kath., 102 év. ref., 82 ág. ev., 10 gör. kath., 8 unit. és 69 izr. tanító, tanítónő és tanító gyermeke szeméből törülte le a nélkülözés okozta könnyüket. Ezen kívül a «Tanítók orsz. Árvaházának» a költségeihez 1910 frttal járult, a «Tanítók Háza» alapjára 1303 frtot gyűjtött, saját alapjára pedig 48,937 forintot tőkésített.

Van az egyesületnek 30 tiszteletbeli, 750 pártoló, 1450 rendes, 32 alapító és 88 örökös tagsági díjat fizetett tagja. A múlt évben befolyt adományokból 454 frt, tanító-egyletek évi járuléakai — adományai — és

gyűjtéseiből 226 frt, egyes iskoláknál elhelyezett perselyekből 35 frt, közigazgatási hatóságok gyűjtéseiből 80 frt, egyéb adakozásokból és gyűjtésekből 1365 frt; összes bevétel 12,480 frt, kiadás 9195 frt. A múlt évi tiszta jövedelem 3285 frt; ebből ösztöndíjakra és segélyekre fordít 1500 frtot, a Tanítók orsz. Árvaházának alapjához ad 294 frtot, betegségben sinlődő rendes tagoknak nyújt 250 frtot, a beteg tanítók menedékháza alapjára tőkésít 150 frtot, a magyar Tanítók Házának alapjához csatol 150 frtot, a Röck Szilárd, Röck Pál, Gyertyánffy, Lederer, Zirzen, Békey, Örley és Péterfy-féle alapítványok kamatai fejében kioszt 370 forintot; az egyesület tőkésített vagyonához pedig 551 frtot csatol.

Bármily szépnek lássék is az eredmény, mit a néptanítók «Eötvös-alapja» felmutat, még ma sem felelhet meg az igényeknek, melyeket a szegény tanítók és jelesen tanuló gyermekeik irányában támaszthatnak. A tanítók tömegesebb támogatására és a művelt közönség pártfogására van szüksége.

Az «Eötvös-alap orsz. tanítói egyesület» feladatai közé tartozik az is, hogy létesítse a fő- és székvárosban a magyarországi tanítók házát, melyben az egyesület tagjainak felsőbb iskolákban, egyetemeken tanuló fiai részben ingyen, részben pedig mérsékelt díjért szállást kaphassanak, hogy otthona legyen a magyarországi néptanítók fiainak, ha a szülei házból, a család köréből idegen emberek között kell élniök, hogy hajlékuk legyen Budapesten az országos jellegű tanítói egyesületeknek, a melyben tanácskozásaikat megtarthassák.

Ennek a tanítói háznak a felépítésére a magyar nemzet ezredéves fennállásának az ünnepét akarjuk felhasználni. Ha nem állíthat a nemzet, az állam az ezredéves ünnep alkalmára ezer népiskolát és kisdé-óvodát, illő, hogy segítség felépíteni a tanítók házát, mely áldáshozó, maradandó emlék lesz hazánk ezredéves történelmében és azt bizonyítja, hogy a magyar nemzet méltán foglal helyet a kulturálmok sorában.

Más országok fővárosaiban, pl. Bécsben, Zágrábban, Berlinben is vannak ily tanítóházak és szegénysorsu tanulókról gondoskodó intézetek; illő, hogy legyen Magyarország fővárosában is. A tanítók azonban, általánosan ismert nyomorúságos anyagi helyzetöknél fogva, a maguk erejével nem képesek ezt a magasztos eszmét megvalósítani, kénytelenek az állam, a törvényhozás, a hatóságok és a nagyközönség jótekonyságára appellálni.

Ha van egyesület vagy testület, mely a társadalom támogatását megérdemli, bizonyára a magyar tanítótság az, mely minden erejét, összes tehetségeit a nép nevelésének, oktatásának szenteli, s arra munkál, hogy vallásos, erkölcsös, munkás és művelt legyen minden magyar és általuk virágzó, hatalmas és dicső az «imádott haza.» LAKITS VENDEL.